

nější i slabší básníci ve výběru p. Holečkově, jsou v něm čísla vzácné síly a pravé klasické ryzosti a plnosti stylové, i čísla slabší, roztržitější a mdlejší. Ale nějakého rozdílu rodového a bytostného mezi touto poesíí národní a moderní poesíí umě-
lou není: poesie, kde je pravá a plná, jest vždy a všude také uměním. A mezi pravými moderními básníky, byť nejvýlučnějšími aristokraty, na př. takovým Stefanem Georgem, a starými anonymními tvůrci národní epiky není podstatných rozdílů: obojí hledají slovo konečné a definitivní, epitheton, které by řeklo všechno, vyčerpalo úplně charakteristiku, obojí touží po nejvyšším sestředění látkovém, obojí se poutají a váží konvencemi, obojí komponují a pracují na útvarech stylové zákonnosti a ryzosti.

V prvním čísle tohoto ročníku psal jsem o prvotině p. Taufrově Květech,¹ a dnes leží přede mnou hned jeho dvě další sbírky veršové, vydané rychle po sobě. Skoro osmdesát nových básní podává zde p. Taufer, materiál jistě dostatečný, abys si mohl utvořit soud o jeho básnické síle i o jeho umění. Soud ten, žel, není však jiný, než který ve mně vyvolala jeho sbírka první, a tyto dvě nové knížky podobají se jí opravdu jako vejce vejci: p. Taufer nedospěl v nich ani zesílení ani zkrystalisování své vlohy, neovládl ji umělecky ani stylově, nevytvořil nic, co by se dalo nazvat básnickou osobností, sestředěným a uvědoměným výrazem básnickým, melodickou kulturou smyslů a duše. Pan Taufer i v druhé a třetí knížce své stojí na stupni, který zaujal knížkou první — na stupni velmi negativním a velmi pochybném: podává ozvuky různých cizích individualit, a podává je hodně mechanicky a trpně. Má sem tam jakousi obratnost, snadnost nebo plynost veršového výrazu, ale tato snadnost a plynost jsou právě neumělecké a svědčí právě proti p. Taufrovi: p. Taufer dovede zachytit sem tam v několika verších cizí typickou melodii — jednou Březinovu, jindy Sovovu nebo Neumannovu, jindy, žel, i Hálkovu a Heydukovu — ale kde má podat něco z charakteru vlastní duše, vlastní zor a vlastní interpretaci světa a života, vlastní spád a melodii, vlastní zkušenosti a reakce, tam selhává úplně: všechno, na co se pak zmáhá, jest jakási

1 - [Viz zde str. 136 a n.]

342 řidká a prázdná veršovnícká povídanost a hovornost o ničem.

Nové dvě knížky p. Taufrovy jsou nejčastěji groteskní potpourri *typických* cizích motivů, výrazů, útvarů stylových i psychických. Vybírám namátkou:

A když k nám země krásou jara promluvila,
tu čistou její nádheru svým zjevem bojíme se poskvřniti.
Zamilování do svého marného a pokorného díla,
chceme sebe samy v bílé květy proměnit.

Typický Březina vším: inspirací, niternou melodií, básnickým výrazem, způsobem hodnocení slova.

A jinde:

Jdi sama světem, pyšná!
Neskleň se k otravným květům!
Odolej pokušení smrti,
nedovedeš-li umírat
krásně!

Což není nic než St. K. Neumann a mohl bys ukázat na báseň, která jest v této poslední strofě odlita svým rytmickým spádem, svým vlastním důvěrným tempem. Co však zhoršuje situaci p. Taufrovi nade vše pomýšlení a na co upozorňuji, jest, že tato strofa jest *neorganicky* nalepena na báseň, která má intonaci Březinovy kosmické mystiky a opisuje ji skoro doslova.

Když duch tvůj, zlekán,
zakvílí nad hrůzou moci,
té, která sluje život,
a toužit bude: jíti
branami smrti slepě
v zajetí osudnosti vyšší,
tu oslním ho bleskem
poznání konejšivého.

(*Jdi sama, Kruh str. 16*)

Nevytýkal bych nic p. Taufrovi, kdyby na podkladě těchto básníků šel výš a dál, kdyby v duchu a stylu jejich pracoval organicky o vyšší a jemnější jednotu, ale celá bída a celé barbarství p. Taufrovo jest, že z nich vytrhuje opravdu jen strofy a že je často lepí k sobě neorganicky. *Mechaničnost* jeho metody uráží a usvědčuje jej. Pan Taufer nemá smyslu pro celek: jeho

básně, nejsou-li lyrické povídaní, jsou neorganické konglomeráty. 343

Pan Taufer, jak stojí dnes před tebou, nemá ještě co říci. Nemá duševního života, nemá duševních zkušeností, nemá tragického pohledu a hodnocení, nemá své vnitřní melodie: jest to *un homme simple* v nedobrém smyslu, člověk náhod a pohodlného mechanismu. Lyrika jest umění duševního soustředění, umění zkratky, umění zámlk a dvojího, trojího lomu, umění sevřené duševní jizvy. Nic z toho nenalezneš v knížkách p. Taufrových: jest to muž opravdu bezelstný, který tě ničím nepřepadne, jemuž každá subtilnost, každý umělecký záměr jest cosi zcela cizího. V nejlepších případech rozvodněný lyrický povídálek. Opravdivý básník by to, co řekne (nebo neřekne) pan Taufer v celé básni, slil do jedné strofy, někdy dokonce do jednoho nebo do dvou veršů.

Ale v knížkách p. Taufrových jsou věci ještě horší, prostě žalné, které svědčí o nedostatku nejprostšího uměleckého vkusu, o umělecké nevychovanosti a nedbalosti.

A neroztají ledy v mojí hrudi,
jen až zas přijde rozkoš jara a vášně mládí.
A nikdo dřív mne ze sna neprobudí,
dokud své hrdlo k písni slavík nenaladí
zas v hájích čistých lásek...

Citováno z básně Sníh (U lesní studánky str. 24).

A u mne ticho lichotné se rozložilo sní,
pohládilo mne *laškovně* jak čistá upomínka
na majestátní lesy, jež mi vykáceli jiní,
na bílý kraj, v němž přes noc květem rozekvetlo jíní
a kde vše, větrem zkolébáno, *blaze spinká*.

Tato strofa čte se v téže sbírce na str. 62 v básni Štědrý večer. O slavíkovi, který „ladí své hrdlo k písni“, mluví se, tuším, dnes již jen v jarních lokáلكách České politiky a snad i tam vymítli již tu frázi, kam patří: na smetiště. Hálek nebyl nikdy, ani v nejpochybnějších svých věcech, tak malicherně manýrovaný, Heyduk nikdy, ani ve svých senilnostech, tak nevkusně mazlivý jako zde mladý básník, který našel milosti u nás v táboře krajního a absolutního Umění.

A to všechno nejsou náhodné lapsy vkusu. Pan Taufer má fráze smetené přímo s řečnické tribuny mladočeské nebo se sloupců denního tisku. „Co v slunci kvetlo *laškuje*, se v plody mění“ (U studánky str. 5) — „Klaněl ses bůžkům z mramoru a *celkám ladným*“ (tamže str. 49). — „Chcem *neochvějně* žít tam, kdes padl, a se vzpomínkou na tebe *své dílo pracovali*“ (tamže str. 61). — „Má píseň *neochvějně* zazní v zmatku jeho“, to všechno jest triviální rétorická fráze, hotové klišé všedního dne, ale ne odlišný básnický výraz vnitřní lyrické melodie duševní.

Pan Taufer nejenže není básnický duch, p. Taufer není ani poctivý a opravdový *dělník verše*. Není snad jediné básně v jeho dvou sešitech, která by byla rytmicky dokonalá. Do básní jambických vkládá p. Taufer klidně verše zcela jasně trochejské, verše počínající dvojslabičnými nebo čtyřslabičnými podstatnými jmény, slovesy atd. „*K dilu*, bych zvítězil, než zazní moje hrany“ (U studánky str. 5). „*Tehdy* den nový pozdravím a život dlouhý“ (tamže str. 6). „*Teplý* jas vzpomínání v duši se mi vloudil“ (tamže str. 7). „*Vězte*, že hlídám zde, že hlídám po vás žal“. „*Věčně* se tvořící jak touhy muka“ (tamže str. 9). „*Abych* byl s nimi ještě dnes až v ráji (tamže str. 10). „*S jitrní zorou* a rosou duhovou, jak sladké pokušení“ (tamže str. 11) — to jsou podle p. Taufra verše jambické a cituji je stránku za stránkou. „Tmou noci hluboké hlasy ze zásvětí / vyčítající člověku odvěkou vinu“ (tamže str. 31) — to jsou podle p. Taufra dva verše, dva rytmické útvary! Takový smysl a vkus rytmický má p. Taufer! A jen ještě několik příkladů, jak p. Taufer *rýmuje*. „Ze tmy — vzletný“ (Kruh str. 18). „Ladným — nad ním“ (U studánky str. 49). A vrchol všeho: „silu — *milu*“ (Kruh str. 11). Toto „*milu*“ má býti akusativ od „*míle*“!

...Neb slunce pije *silu*
i z naší krve hořící i z vod nám příslibných.
Ujdeme s bolem krok a slunce ujde *milu*...

Každý prostý dělník má ke svému nástroji větší úctu než takový básník.

H. P. Berlage: Grundlagen und Entwicklung der Architektur

Holandan H. P. Berlage, tvůrce nové bursy amsterdamské, jest jeden z mála opravdu *tvořivých* umělců-architektů moderních a jeden z nejlepších. Jeho díla jsou cele prodechnuta konstruktivnou zákonností a jednotností jako málokoho z moderních; nerozptylují se v libivém dekoru, nekoketují se zajímavými úskoky malebnosti. H. P. Berlage touží po formě zákonně nutné, snaží se po opravdové přísné vázanosti, podává umění ryzi a domyšlené formy, umění opravdu monumentální.

Knížka, jejíž název nadepsal jsem těmto řádkům, jest zpracování čtyř přednášek konaných v umělecko průmyslovém museu curyšském roku 1907. Málokdy byla řečena o umění, a zvláště o stavitelství, slova vroucenější a *správnější*, málokdy šlo se tak hluboko ke kořenům umění a málokdy postupovalo se odtud tak logicky a důsledně jako zde. Dnešní architektonickou bídu a ubohost naši cítí a vykřikuje dnes hlasitě již leckdo, ale málokdy bývají cesty obrody stanoveny tak jasně a důsledně jako zde: nemluví tu o umění „*schönheitsprofessor*“, jemuž bývá pravidlem umění jen předmětem rozjímavého kvietismu katedrového, nýbrž umělec-tvůrce, jemuž vyplňuje celou bytost a celý svět, který vidí v něm nejvyšší opravdovost hodnot životních a sám bolestný kulturní problém dneška. Neboť není jistě lhostejno pro zdraví společnosti, koří-li se drzým neparfumovaným lžím a slátaninám, žije-li odmocněným a zeslabeným životem z desáté a dvacáté ruky, tone-li v kultu surové výtvarné fráze a je-li obklopena vždy a všude, od kolébky až do hrobu,